

عنوان مقاله:

تحلیل ساختار کالبدی و تزئیناتی مسجد جمعه اردبیل

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات باستان شناسی پارسه، دوره 6، شماره 21 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 29

نویسنده:

Habib Shahbazi Shiran - Associate Professor, Department of Archeology, University of Mohaghegh Ardabili, Faculty of Social Sciences, Department of Archeology, Ardabil, Iran Iran

خلاصه مقاله:

مسجد جمعه اردبیل روی یک تپه باستانی که در قرون گذشته گورستان شهر بوده، قرار گرفته است. تمامی منابع مکتوب و شواهد باستان شناسی بیان می دارد که این مسجد ابداعات هنری و معماری از قرون اولیه اسلامی تا دوره قاجار را در خود گرد آورده است. بازمانده های امروزی بنا در شمال شرقی شهر اردبیل قرار گرفته و با توجه به اقداماتی در جهت حفظ بنا، هنوز هم استواری خود را حفظ کرده است. هدف اصلی این پژوهش، شناسایی ویژگی های ساختاری و کالبدی و تزئینی بنا در ادوار مختلف تاریخی است. پژوهش حاضر درصدد پاسخ گویی به پرسش های پیش روست؛ چه تغییراتی در ساختار فضایی و کالبدی مسجد از آغاز پیدایش تا دوره معاصر صورت گرفته است؟ و از نظر نقشه و شواهد باستان شناختی مسجد جمعه با کدام بناها قابل مقایسه است؟ روش پژوهش به کار گرفته شده، تفسیری-تاریخی و تحلیلی است. ضمن این که مستندنگاری و مطالعات تطبیقی نیز مبنای کار قرار گرفته است. ابزار گردآوری داده ها به صورت کتابخانه ای و میدانی است. براساس نتایج پژوهش و با توجه به روایت ها و نوشته های محققان و نتایج کاوش های باستان شناختی، می توان استنباط کرد که بنای اولیه آن به صدر اسلام برمی گردد که در طی ادوار مختلف، چندین بار ویران و مجدداً بازسازی شده است و دارای عناصر معماری دیلمی، سلجوقی، ایلخانی، قاجاری و دوره معاصر است. سازه پابرجای کنونی مسجد جمعه، بدون هیچ شک و شبهه ای مهر معماری سلجوقی را بر خود دارد، ولی فضاآرایی های داخلی این بنا در تضاد با نمای آن است. این بنا از لحاظ ساختارهای معماری دارای ترکیب چهار تاق با ایوان بوده که شباهت زیادی با بناهای زمان سلجوقی مانند، جامع برسیان و جامع ارومیه دارد؛ همچنین ستون های شناسایی شده در شبستان بنا، همانندی آشکاری با مسجد تاریخانه دامغان و جامع نایین دارد.

کلمات کلیدی:

Ardebil, Friday Mosque, Historical Developments, Analysis of Physical Structure, Building Decoration
اردبیل، مسجد جمعه، تحولات تاریخی، تحلیل ساختار کالبدی، تزئینات بنا

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1870711>

